

Branislav Ostojić, prof.

ostojic.branislav@gmail.com

POSLIJERATNI FESTIVALI PROSVJETNIH DRUŠTAVA BUJŠTINE

Oslobađanjem zemlje, nakon završetka II svjetskog rata, kod žitelja Bujštine (nekadašnji kotar Buje), započela se buditi nacionalna svijest koja se manifestirala putem pjevanja pjesama, plesa i riječi. Po mjestima širom Bujštine započinju se osnivati Hrvatska prosvjetna društva, a sve s ciljem razvijanja i održavanja kulture Hrvata Bujštine. Članovi tih društava su učešćem u radu mnogobrojnih sekcija pokazivali odlučnost i volju za obnovu onog što je godinama tinjalo u srcima istarskih rodoljuba. Spomenuta društva nastala su iz potrebe stanovništva da se kulturno uzdižu te da prestanu biti robovi neznanja.

„Kad vlast ima u rukama narod, onda je i kultura vlasništvo čitavog naroda. Sam narod imade pravo da se kulturno uzdiže. Ali ne samo da ima pravo, već mu je to i dužnost. Jer podizati se kulturno znači koračati snažnim korakom naprijed“ (Hrvatski glas, br. 17, 29.05.1948, str.2). Imajući vlast u svojim rukama, narod Bujštine imao je i priliku da se kulturno uzdiže. Nekadašnja stara hrvatska kulturno prosvjetna društva oživljavaju svoj dotadašnji zamrli rad te postaju žarište prosvjete i kulture po svojim mjestima. Osnivaju se pjevački zborovi, limene glazbe, folklorna društva te dramske družine, odnosno diletantske grupe. Iako su ta društva nastajala u teškim prilikama, unatoč svim poteškoćama i vremenski kratkom djelovanju, počeli su pokazivati značajan uspjeh u svom radu. Radom u sekcijama članovi su pokazivali da se, prije svega voljom i marljivim radom može puno toga postići. Započelo se sa održavanjem prigodnih manifestacija i svečanih akademija širom Bujštine, a glavni nosioci tih manifestacija bile su mjesne osnovne škole te Hrvatska gimnazija u Bujama, koje su u početku svog rada imale pjevačke zborove i dramsko-recitatorske sekcije, da bi se kasnije osnivale folklorne grupe. Svojim uspješnim nastupima članovi društava pokazali su da ne zaostaju mnogo za svojom braćom u ostatku ondašnje države (FNRJ), te da se ravnopravno mogu nositi sa njima. Na priredbama su se mogle čuti narodne, umjetničke re rodoljubne skladbe, zatim vidjeti narodne plesove kao i kazališne predstave i recitacije, prije svega domaćih autora.

Uvidjevši takvu volju i zanos u radu članova društava, ondašnji Podsavez kulturno prosvjetnih društava kotara Buje, započeo je sa organiziranjem i održavanjem Festivala prosvjetnih društava pod nazivom *Festivali hrvatske kulture*. Prvi takav Festival održan je 1947. godine u Bujama. Mada je na njemu nastupilo tek nekoliko prosvjetnih društava, ostvario je kod žitelja Bujštine veliki uspjeh. U izvještaju sa održanog Festivala časopis Hrvatski glas (br.18. 14.06.1948., str.1.) donosi: *„Bio je to Festival na kojem je do izražaja došla odlučnost i volja žitelja Bujštine za pjevanjem hrvatskih narodnih pjesama. Festival je svima nama bio dio novog poleta i novih mladenačkih snaga. Bio nam je svjetionik i osvjetljavao nam je daljnji put“* .

Prvi održan Festival pokazao se kao duševna potreba i početak nastavka ratom prekinute kulturne tradicije. Pokazao je svojom, iako nešto manjom za prvi Festival, masovnošću, voljom i spontanošću nastupa, uglavnom seljaka ali i radnika Bujštine, velike mogućnosti i snažnu želju za kulturni razvitak.

Kod mnogobrojne prisutne znatiželjne publike održan Festival polučio je sjajan uspjeh, a samim izvođačima dao je veliku podršku za nastavak rada u sekcijama kulturnih društava.

Nakon prvog održanog Festivala, koji je uspješno organiziran i održan, godinu dana kasnije, odnosno 1948. Održan je i drugi Festival. Bilo je to u Materadi u mjesecu lipnju. Kako su se vršile pripreme za održavanje drugog Festivala donosi napis Hrvatski glas, (br.17, 29.05.1948, str.1) gdje čitam: *Hrvatska prosvjetna društva na cijeloj Bujštini oživjela su u posljednja dva mjeseca. Po nekoliko puta tjedno održavaju se pokusne vježbe za nastup na smotri. Tog dana nastupit će u Materadi, u starom hrvatskom i kulturnom centru 16 pjevačkih zborova, 10 pionirskih zborova, sve limene glazbe te đaci Hrvatske gimnazije u Bujama*“.

Ubrzo je došao 27. lipanj kada je u Materadi održan II Festival. *„Iz udaljenih sela narod se prevezio kamionima, a iz sela u blizini mora brodicama do Umaga i odatle opet kamionima do Materade. Velika povorka, formirana u Materadi krenula je nešto poslije 11 sati prema Juricanima, (selo nedaleko Materade), gdje je bila podignuta svečana tribina. Na čelu povorke nošeno je na desetke hrvatskih zastava....Pored pozornice prolazili su članovi HPD „Marija Medica“ iz Valice, „Naša sloga“-Babići, „Veli Jože“-Picudari, „Iskra“-Martinčići, „Jordan Strcaj-Poropati, „Vladimir Reut“-Kostanjica, „Lina Zakinja“-Medegija, „Vladimir Gortan“-Fiorini, „Zora“-Krasica, „Budućnost“-Montenet, „Mirna“-Brtonigla, „Polet“-Dajla, „Vladimir Nazor“-Novigrad te pjevački zbor sela Kaštel-Gamboč.....Kada je ogromna povorka došla na mjesto, započeo je program“*, (Hrvatski glas, br. 19, 06.07.1948, str.1) Nakon svečanog otvaranja otvorena je u zgradi osnovne škole izložba likovnih radova učenika škola Bujštine. Kulturni dio Festivala nastavljen je nastupom pjevačkih zborova Bujštine. Nastupali su redom pjevački zborovi, a svaki od njih izveo je po tri-četiri skladbe. Najsnažniji utisak kod publike, a i samih izvođača, ostavila je završna točka kulturnog programa u kojoj su zborovi zajednički izveli skladbe *Naša pjesma* (N. Hercigonja) te *Polet mladosti* (F. Lhotka). Te dvije skladbe zajednički je pjevalo preko 400 učenika osnovnih škola i Hrvatske gimnazije te mjesnih pjevačkih zborova uz pratnju glazbe. Zajedničkim skladbama dirigirao je učitelj glazbe Mladen Markov iz bujske Hrvatske gimnazije. U izvještaju sa održanog II Festivala, časopis Hrvatski glas (br.19.06.07.1948, str.2.) donosi: *„...postignuta je željena svrha. Proslava „Dana hrvatske riječi i pjesme“ pokazala je jasno sa kolikim bogatstvom raspolažu tek pred kratko vrijeme osnovana pjevačka društva na Bujštini. Ta će se društva morati služiti postignutim iskustvima i u budućnosti još požrtvovanije, srčanije i masovnije proraditi na širenju hrvatske riječi i pjesme“*. Obzirom da su u to vrijeme pojedini zborovi radili povremeno, odnosno neredovito, nastup je pokazao da zborovi imaju dobre glasovne materijale te su pripremajući se za nastup na Festivalu, pokazali dobar utisak.

Dosadašnja dva održana Festivala postala su snažan faktor uzdizanja narodne kulture i jačanja nacionalne svijesti naroda Bujštine, stoga je iz tih razloga trebalo nastaviti sa organiziranjem i održavanjem Festivala.

Godinu dana kasnije, odnosno 1949. održan je III Festival. A koliko je on prirastao srcu žiteljima Bujštine, govori i samo za sebe pitanje koje su mnogi postavljali: *Više ne pitamo da li će se održati III Festival, nego kada će se održati i gdje?* Svatko je htio da se Festival održi u njegovom mjestu. Da bi donekle to pitanje riješili i još više ga približili žiteljima, organizatori su odlučili da se od 28. kolovoza do 4. rujna u svakom mjestu održi manji festival. U tom tjednu kulturni život po mjestima postao je neobično živ. U tu svrhu su se po mjestima uvježbavale zborne pjesme, recitacije, kazališni komadi te plesovi. Nakon održanih malih festivala po mjestima Bujštine, završni dan Festivala održan je u

Bujama, na improviziranoj pozornici na Trgu Maršala Tita. Na njemu su nastupila sva kulturno prosvjetna društva sa svojim najuspješnijim točkama. Nastupilo je 18 pjevačkih zborova, 7 glazbi i 3 folklorne grupe. U tjednu pred održavanje Festivala održano je po raznim mjestima Bujštine 25 priredbi, na kojima je nastupilo 12 diletantskih grupa. Festival je završio zajedničkim pjevanjem skladbi *Nek se čuje* (N. Devčić), *Posijmo sjeme* (Burić), *Pjesma moje mladosti* (Kirigin) te završnim kolom iz opere *Ero s onoga svijeta* (J. Gotovac). Kao i na prošlogodišnjem Festivalu zajedničke točke je uvijekbao i dirigirao mjesnim zborovima, gimnazijskom zboru te orkestru garnizona JNA iz Portoroža, učitelj Mladen Markov iz bujske gimnazije. Održani Festival pokazao je veliki napredak, kako širinom učešća prosvjetnih društava, tako i kvalitetom izvedbi. U zaključku organizacijskog odbora festivala, kojeg je prenio Hrvatski glas (br.38, 10.12.1949, str.6) čitam „...kvalitet naših izvođača u tolikoj se mjeri izdigao da su oni danas sposobni za uvježbavanje i teških koncertnih kompozicija“. Važno je za istaći da su na ovom Festivalu po prvi put nastupile novoosnovane folklorne grupe HPD Naša sloga iz Babića, zatim pionirska folklorna grupa HPD Lipa iz Kaštela te folklor Hrvatske gimnazije iz Buja.

Godine 1950. održavao se IV Festival hrvatskih prosvjetnih društava podijeljen na nekoliko večeri u kojima su posebno nastupali pjevački zborovi, dramske grupe te folklorne društva. Večer pjevačkih zborova pokazalo je da se već može govoriti o vrlo dobroj kvaliteti pjevačkih zborova. Zbor gimnazije izveo je pod ravnanjem Mladena Markova skladbu *Heroji mladi* (E.Cossetto). U ocjeni nastupa zbora čitam u Hrvatskom glasu (br.71, 5.11.1950, str.4) „...zbor je vrlo discipliniran, glasovi svježi, izvedba na visini“. Mješoviti pjevački zbor HPD Lipa iz Kaštela pod vodstvom Josipa Šraja izveo je skladbe *Vehni, vehni fijolica* (V. Žganec) te *Čuvari slobode* (Kirigin). Muški pjevački zbor iz Materade izveo je pod vodstvom Mladena Markova skladbe *Čenara ljubav* (R.Matz) te *Partijo slavna* (N.Devčić). Pjevački zbor HPD Naša sloga iz Babića je pod vodstvom Mladena Markova izveo *Što nam radi onaj dido stari* (Z.Špoljar). Mješoviti zbor HPD Bratstvo iz Marušića pod ravnanjem dirigenta Mladena Markova izveo je skladbe *Šurlali su junaki* (R.Matz) te *Lipa Mare* (Venturini). Mješoviti pjevački zbor HPD Slavija iz Kmeta otpjevao je skladbe *Oj Korano* i *Hej janje moje* (Šajfarov), a udruženi zborovi HPD Budućnost i Lino Zakinja iz Savudrije otpjevali su skladbe *Djevojčica ruže brala* i *Karanfile* (Šajfarov) te *Tu za repu* (Žganjer). Mješoviti pjevački zbor HPD Ante Babić iz Buja pod vodstvom Mladena Markova izveo je *Drugu rukovet* (S.Mokranjac), da bi pred kraj programa zajedno sa zborom Hrvatske gimnazije i uz pratnju orkestra JNA iz Portoroža izveo skladbu *Pjesma zadrugara* (F.Lhotka), koju su na zahtjev publike morali ponoviti, a na kraju su svi zborovi zajednički uz pratnju orkestra otpjevali *Ječi pjesma* (Angel). Kako je u izvještaju istaknuto kroz zajedničku pjesmu *Ječi pjesma* progovorila je snaga novog slobodnog čovjeka. Drugo večer Festivala održano je također u Bujama, a izvedene su dvije aktovke i to *Jezovite minute* (S.Pavičić) u izvođenju dramske grupe HPD Bratstvo iz Marušića te *Žetveni krijes* (S. Piškorc). Treće večer održan je nastup folklornih grupa uz nastup narodnih pjevača i svirača. Prvo su nastupili narodni pjevači HPD Naša sloga iz Babića te njihova folklorna grupa koja je izvela slavonski narodni ples *Kalendara*, nakon njih su plesači HPD Hrvatska zvijezda iz Materade otplesali dva slavonska plesa *Staro sito* i *Dučec*. Članovi folklorne grupe HPD Bratstvo iz Marušića otplesali su *Oj Ivane, Ivanić*. Kruna programa folklorne večeri bio je nastup folklorne grupe učenika Hrvatske gimnazije iz Buja, koji su izveli tri plesa *Đurđevka*, *Vi momo* i *Ersko*. U izvještaju o održanoj folklornoj večeri, časopis Hrvatski glas (br.71.5.11.1950, str 4), donosi slijedeći napis „...savršena izvedba, gipkost pokreta, gracija, mimika i svježi skladni glasovi – sve je to vanredno djelovalo na prisutnu publiku, koja je mlade izvođače nagradila burnim pljeskom, tražeći da se izvedbe ponove“. Nastup

folklornih grupa pokazao je s jedne strane rezultate višemjesečnog rada na tom području, a s druge strane ukazao je na mogućnost za daljnji što bolji rad.

Završna večer V Festivala hrvatskih prosvjetnih društava Bujštine održana je u prepunoj dvorani Zadružnog doma, koji je svečano otvoren neposredno uoči održavanja Festivala. Započeo je izvođenjem tadašnje državne himne *Hej Slaveni*, pjevanjem zbora gimnazije iz Buja, da bi u nastavku nastupio kao gost talijanski pjevački zbor iz Buja koji je izveo skladbe *Inno del lavoratori* te *Partito glorioso*. Naredni pjevački zbor došao je iz susjedne Slovenije, iz Šmarja koji je izveo skladbe *V nove narje*, *Tam na vrtni gredi* te *Mi smo ubežniki*. Kao treći gost nastupio je pjevački zbor KUDa Mladost iz Rijeke koji je izveo *Mladost* (J. Slavenski), *Rodila loza*, *Pjesma slobodi* i *Žminjka reci da si moja* (I.M.-Ronjgov) te *Sinjsko ojkanje* (I.Tijardović). Nakon njih nastupili su domaći pjevački zborovi, kojih je bilo ukupno 18. U nastavku je nastupilo i pet folklornih grupa i to HPD Naša sloga iz Babića, Lipa iz Kaštela, Ante Babić iz Buja, Bratstvo iz Marušića te folklorna grupa Hrvatske gimnazije iz Buja. Cjelokupni program V Festivala završen je pjevanjem masovnih pjesama *Svi na rad* i *Ječi pjesma*. U izvještaju sa Festivala, kojeg donosi Hrvatski glas (br. 71, 5.11.1950, str.3,4) čitam „...sumirajući na koncu broj učesnika na Festivalu dolazimo do slijedećih rezultata: u pjevačkim zborovima sudjelovalo je oko 300 pjevača, u folklornim grupama 61 plesač i u dramskim grupama 30 izvođača. Te brojke govore o priličnoj masovnosti u pogledu učesnika s obzirom na broj društava. Sva priznanja drugovima na čelu sa tajnikom Podsaveza Hrvatskih prosvjetnih društava Bujštine Josipom Šrajom te učitelju glazbe Mladenu Markovu, koji je dirigirao većini zborova te zajedničkim izvedbama, a koji su se založili da ovaj Festival što bolje uspije.“

Usporedo sa V Festivalom hrvatskih prosvjetnih društava, u isto vrijeme održavala se i Prva kulturna smotra talijanskih prosvjetnih društava.

V Festival pokazao je visoki napredak kulturnih društava koja su na svim poljima svojih djelatnosti dali vrijedne rezultate. Svečano otvaranje Festivala bilo je 22. studenog u Bujama kojom prilikom je pjevački zbor HPD Ante Babić iz Buja izveo državnu himnu, a nakon nje otpjevao je *Baladu o majkama*. Pjevački zbor Hrvatske gimnazije iz Buja izveo je skladbe *Labinjanka-Labinjan*, *Rodila loza* te *Draga nam je zemlja* (I.M.-Ronjgov), dok je folklorna grupa iste škole izvela istarski narodni ples *balun* te su recitali niz recitacija. Prvo veće festivala završilo je skladbama *Ide Tito preko Romanije* (F. Lhotka) i *Nova Jugoslavija* (S. Bombardeli), koje su zajednički otpjevali zbor gimnazije i zbor HPD Ante Babić iz Buja uz pratnju vojnog orkestra garnizona JNA iz Portoroža. Drugog dana Festivala, odnosno 23. studenog, koji je također održan u Bujama izveden je dječji igrokaz *Ivica i Marica* u izvođenju učenika gimnazije te pratnju vojnog orkestra iz Portoroža. Izvedbom je dirigirao sam skladatelj, odnosno Mladen Markov. O održavanju trećeg i četvrtog dana Festivala donosim članak iz Hrvatskog glasa (br. 120, 29.11.1951, str. 3): „*Treći dan Festivala održan je je 24.XI u Umagu, kojom prilikom su nastupili članovi dramske grupe HPD Ante Babić iz Buja komedijom Ljubovnici. Četvrti dan, odnosno 25.XI u Zadružnom domu u Materadi su nastupili članovi dramskih grupa HPD Crvena zvijezda iz Bijele Zemlje predstavom Vukodlaci, zatim HPD Lipa – Kaštel jednočinkom Zdravo bolesni, HPD Lino Zakinja – Medigija aktovkom Na mrtvoj straži, HPD Slavija – Marija na Krasu dramom Vražja mriža, HPD Hrvatska zvijezda – Materada jednočinkom Šaran*“. Dana 25. studenog je održan peti dan Festivala, opet u Umagu, kojom prilikom su nastupili pjevački zborovi HPD Ante Babić te zbor i folklorna grupa Hrvatske gimnazije iz Buja kao i narodni pjevači i svirači. Šesti dan Festivala održan je u Materadi, 26. studenog, gdje su nastupale samo diletantske grupe. Predzadnji dan Festivala održan je u 27. studenog u Bujama u znaku nastupa pjevačkih zborova i recitatora osnovnih škola

Bujštine te polaznika Hrvatske gimnazije iz Buja. Kako su taj dan nastupali samo učenici škola, prozvan je Dan kulture školske omladine. Zadnji dan festivala održan je 28. studenog u Bujama na kojem je nastupio brojčano najmanji, ali vrlo dobro uvježban zbor HPD Bratstvo iz Marušića. Zbor se pod vodstvom dirigenta Mladena Markova predstavio dalmatinskim narodnim pjesmama koje su zborashi prema pisanju Hrvatskog glasa (br. 121, 10.12.1951, str. 2) „...izveli sa potpunom preciznošću, a dinamika kao i vokalizacija bila im je na zavidnoj visini, što je velika rijetkost kod seoskih zborova“. Nakon njih nastupio je pjevački zbor HPD Budućnost iz Savudrije, koji je pod vodstvom istog dirigenta (Mladena Markova) otpjevao nekoliko dalmatinskih i slavonskih skladbi. Prema izvještaju sa koncerta, kojeg je prenio časopis Hrvatski glas i ovaj zbor je pokazao veliki napredak i sigurnost prilikom izvođenja svog programa. Program su zaključili folklorashi HPD iz Savudrije otplesavši istarski narodni ples *balun*.

U komentaru o održanim svim večerima V Festivala Hrvatski glas (br.121.10.12.1951,str.3) piše: „Ovogodišnji Festival nije bio odraz samo jednogodišnjeg rada prosvjetnih društava, nego je bio odraz rada od njihovog osnivanja do danas. Uvjereni smo da je on u potpunosti postigao svoju svrhu, da je njegov uspjeh garancija daljnjeg učvršćenja jačanja i razvijanja rada hrvatskih prosvjetnih društava i da ćemo u budućnosti gledati još veliki broj uspješnih i kulturnih priredaba. Hrvati Bujštine ponosni su na ta svoja dostignuća.“

Za ovaj održani V Festival hrvatske kulture slobodno se može reći da je bio ujedno i zadnji Festival pod tim imenom, jer se već od naredne godine, odnosno 1952. on provodi pod nazivom Smotra hrvatske riječi i pjesme. Kako sam u časopisu Hrvatski glas (br.149, 01.07.1952, str.3) pronašao izvještaj sa održane Smotre hrvatske riječi i pjesme u kojem se nalazio i popis izvedenih skladbi, što je veoma interesantno i za repertoar današnjih pjevačkih zborova Bujštine odlučio sam da ga donesem.

Na Trgu slobode u Bujama održan je u okviru Smotre, nastup pjevačkih zborova, koji je privukao veliki broj gledalaca. Na ovoj priredbi prvi je nastupio pjevački zbor Hrvatske gimnazije iz Buja koji je otpjevao četiri pjesme i to *Pjesma Republici*, *Pčelica* (Vrhovski), *Škola zove* (Burić) i *Konjić vran* (Cossetto). Pjevački zbor HPD Slavija iz Marije na Krasu izveo je skladbe *Na ranilu* (Mokranjac) i *Odbi se* (Vrhovski). Pjevački zbor HPD Budućnost iz Savudrije izveo je skladbu *Matija Gubec* (Hercigonja). U nastavku izvještaja čitam: „...zbor iz Savudrije je mnogo napredovao, a skladba *Matija Gubec* je izvedena na sveopće zadovoljstvo i sa mnogo sigurnosti“. Pjevački zbor HPD Bratstvo iz Marušića je „...sa mnogo osjećaja“ otpjevao skladbe *Zašto si legla spat* (Gotovac) i *Curičice mala* (Zajc). Pjevački zbor HPD Ante Babić iz Buja izveo je skladbu *Pjesma o mojoj zemlji* (Krničev) koja je „...djelovala vrlo impresivno“. Najveći aplauz prisutnih gledalaca doživjelo je Završno kolo opere *Ero s onoga svijeta* (Gotovac), koje su zajednički izveli pjevači, odnosno članovi zbora i folklorne sekcije HPD Ante Babić, zbor Hrvatske gimnazije te zbor prosvjetnih radnika uz pratnju orkestra garnizona JNA iz Portoroža. Izvještaj je zaključen napisom „...od prisutnih je burno pozdravljena masovna pjesma *Tito nek nas vodi*, koje su svi zajednički izveli. Svim zborovima je dirigirao drug Mladen Markov, kojem treba odati puno priznanje za sav uloženi trud. Trg na kojem je održan nastup vrlo je akustičan, te bi se u budućnosti ovakvi koncerti mogli održavati i češće.“

ZAKLJUČAK

Svaki održani Festival, kod izvođača prikazao je nova dostignuća u radu Hrvatskih prosvjetnih društava tadašnjeg kotara Buje. Festivali su doprinijeli da članovi društva s velikim nestrpljenjem očekuju svaki svoj nastup. Oni su imali veliki utjecaj na kulturno i nacionalno uzdisanje kulturnjaka Bujštine, te su im davali polet i mladenačku snagu. Iz godine u godinu, oni su postali tradicija Hrvata Bujštine. U to vrijeme skoro da nije bilo niti jednog hrvatskog sela u kojem se nisu vršile pripreme za održavanje istih. Natjecateljski duh se osjećao kod svakog izvođača te na svakom koraku, obzirom da su svi htjeli biti najbolji, odnosno prvi. Kada se osvrnem na sve održane Festivale, kada govorim o formama kulturno umjetničkog djelovanja hrvatskih prosvjetnih društava, odnosno djelovanja koja su prethodila samim Festivalima, onda s pravom mogu govoriti o najstarijoj formi tog kulturno umjetničkog djelovanja, a ta najstarija forma je pjesma, koju su izvodili seoski zborovi Bujštine. Od stare istarske narodne pjesme *na tanko i debelo* do narodne, revolucionarne, masovne i moderne hrvatske pjesme prošao je dug put i značaj Festivala je u tome da su te pjesme ostale kod samih izvođača, a doprle su i do brojnih slušatelja. Gledajući na sve održane Festivale sa zadovoljstvom mogu utvrditi da su članovi Hrvatskih prosvjetnih društava u tom najtežem poslu uspjeli. Kako treba sve njih pohvaliti, isto tako treba pohvaliti rad Podsaveza kulturno prosvjetnih društava, bez kojeg se oni ne bi niti održavali, kao i rad, mada malog broja, stručnih voditelja.

Na samom kraju, moram istaći, da je cilj mog istraživačkog rada, bio da se ustanovi kakav je bio glazbeni život kroz organizaciju i održavanje Festivala Hrvatskih kulturno prosvjetnih društava Bujštine. Spoznaja regionalne povijesti, do kojih sam istraživajući došao, značajna su i za šira muzikološka socijalno-kulturna istraživanja, kao jedan od poticaja za pisanje buduće istarske glazbene povijesti. Uvjeren sam da će moj istraživački rad, pružiti nesumnjivo iznenađujuće i dragocjene podatke iz naše bogate kulturne povijesti na Bujštini. Dokazni i nepobitni materijali donose bogatu kulturnu baštinu naših predaka, koja predstavlja snažnu i kulturnu tradiciju. Istraživački rad je grupiran kronološki, a kod navođenja i citiranja tekstova označen je kako broj, tako i datum tiskanja novina.

Popis korištene literature:

Balota, Mate. (1954). *Puna je Pula*. Zagreb: Zora

Barbarić, Frane (1952). *Narodna borba u Istri od 1870 do 1915*. Zagreb: Nakladni zavod Hrvatske.

Gruber, Dane (2005). *Povijest Istre*. Žminj: Katedra čakavskog sabora.

Mikac, Jakov (1977). *Istarska škrinjica*. Zagreb: Matica Hrvatske.

Milanović, Božo (1967). *Hrvatski preporod u Istri*. Pazin: KD Ćirila i Metoda.

Varelija, Zlatan (2013). *Sto godina Naše Sloge – Babići*. Zagreb: Grafomark.

Časopisi:

Dnevnik: *Hrvatski list od 1915 do 1918*. Pula: Krmpotić.

Mjesečnik: *Agroturist 1977-1989*. Zagreb: SOUR Vjesnik.

Tjednik Hrvata Tršćanskog teritorija: *Hrvatski glas 1947-1955*. Umag: Tipografija.

Tjednik: *Naša Sloga 1870-1915*. Trieste (1870-1899), Pula (1899-1915).

Tjednik: *Istarska riječ 1923-1929*. Trieste.

Tjednik Jugoslavenskih emigranata: *Istra 1937-1938*. Zagreb: Stečajnina Jugoslavenske štampe d.d.

Tjednik: *Glas Istre 1939-1944*. Pula.

Korišteni navodi iz časopisa:

Hrvatski glas, br. 17, (29.05.1948), str. 1.

Hrvatski glas, br. 18, (14.06.1948.), str. 1.

Hrvatski glas, br. 19, (06.07.1949.), str. 1, 2.

Hrvatski glas, br. 38, (10.12.1949.), str. 6

Hrvatski glas, br. 71, (05.11.1950.), str. 3.

Hrvatski glas, br. 120, (29.11.1951.), str. 3.

Hrvatski glas, br. 121, (10.12.1951.), str. 2, 3.

Hrvatski glas, br. 149, (01.07.1952.) str. 3.